

ԵՐԵՔ ԳՈՅՆ

(ԱԼԱՍՈՒ ԶՐՈՅՑ)

«Այո՛, լուսնի դժգոյն շողին մեջ Հոհնուի վրայ ճեսայ վեր երեք գոյններու վազիրը» :

Ով Հոհնուը տեսած չէ՛ չի կրնար գաղափար մը կազմել անոր հայտնի վեհութեան եւ բանաստեղծականութեան մասին . ան երբեք մեզմէ ու թափանցիկ հանդարտութիւն կը սահի աշխարհի ամենագեղեցիկ եւ նկարագրել ըլլարնելու ստորաշինքին . ափերը ծածկուած են այգիներով որ կը զոյգուին շուրջ անասուններով ուրոնց գաղափարները կանդաղաղանան իր խաթագոյն եւ խոր ջուրերուն մէջ :

Երբևէ ո եւ է սեպածես ժողով մը գաղափար վրայ կրնան հզօր ամբողջութեամբ կամ միջնագարեան աւտական բնակութեանց աւերակները . հակայական եւ համար աւերակներ որք սիգարար ցցուած գետափնեայ աւազակոյտներուն վրայ գուրգուրալով կը սրահեն հին գարեբու գաղափար :

Հոյնուը իր ակունքին դանդաղութիւնը սահելով յանկարծ ճայթիւնով մը կոտորու ժողովուրդ վրայն որ իւր հունին մէջ երկրային յեղաշրջում մը ցցած է ու յետոյ աւելի կատարած եւ արազալագ կարծես յանդիմանելով կապաւնայ այն յանդուղներուն որք կը ձգտին աւերանալ իւր հիւստեան ափերուն :

Որչա՛փ արցունք եւ արիւն կուլ տուած է ան . ո՛րչա՛փ զիւրեք քչելով յանձնած է հեռուոր ու ցուրտ ծովուն . որոնք գեղեցիկուած մը պէս անոր սիրահար մինչեւ մահ ծեծկուած են զայն ախրապետու համար :

Բանաստեղծներէն այնքան երգուած ու սիրուած այս գետակն ալ ունի իւր ահռելի զուրկները եւ գաղանթները , ինչպէս իւր ափերուն վրայ ցցուած զգեակները . անտանցմէ մին որ վերջերս ինձ պատմուցեալ նայն երկրին մէջ ուր ծնունդ առած է :

Գտն տարի առաջ մեր ծերունի ու թանկագին Ալազանի սրտին մէջ զրոյց մը սիրային եւ հայրենասիրական :

Այս գետին մտերմ կը գանձուի ընտանիք մը երեք հոգիէ բաղկացած :

տօնական օրդան «Մարտի վերջերս զուրկուցիչ ուղղութեան մասին . ինչո՞վ պէտք է բացատրեն վերակազմեալ վարչութեան հակա-յեղափոխական ընթացքը :

Ամէն մի Դաշնակցական իրաւունք ունի այդ պահանջները գնելու . Երկու երեք տարի շարունակ անընդհատ յարձակումներ էին տեղում Դաշնակցութեան վրայ . «Դրօշակի» լուսթիւնը յետին մտքեղով էին ձգտում բացատրել . միամիտներ ի մի ամբողջ բանակ , անգաղափար միւսնոյն բանը լուրով , ակամայ տրամագրում էր հաւատք բնձայել տարածուած լուրերին . մտքերը պղտորել էին Սա ելգու պատճառ սր Դաշնակցութեան ընդհ. ժողովը , մերժելով միութեան բանակցութիւնները վերակազմեալ վարչութեան հետ , պարտականութիւն դրեց «Դրօշակի» իմբարտնալութեան վրայ պարզել զրա պատճառները հրապարակութիւն : «Դրօշակը» , ամենայն յուսմանով թեմաւ աշխատում էր խոյս տալ խնդիրը իր մանրամասնութիւններով հրապարակ հանելուց , ստիպուած եղաւ վերջապէս խօսել :

Հիմա որ պատասխանը տրուած է եւ այնքան մանրամասնօրէն , թողնել զիտակցաբար բուն հարցը եւ կողմնակի խնդիրներով զբաղեցնել հասարակութիւնը , նշանակում է ձգտել ոչ թէ այս կամ այն խնդիրը պարզուած տեսնելու , այլ աւելի մտնել Դաշնակցութեան վրայ յարձակուելու եւ նրա ուղադրութիւնը բուն նպատակից շեղելու :

Թող ուրեմն կամ բարձրովին լռեն , կամ եթէ լռել չեն ուզում , թող յայտնեն նախ իրենց կարծիքը «Միութեան» խնդրի ընթացքի մասին , թող որոշեն թէ ով է եղել մեղաւորը Վերակազմեալները , որ միութեան ջերմ «պաշտպաններն» էին , թէ Դաշնակցութիւնը որ գէ՞մ կեցաւ այդ միութեան :

Խ. Կ.

ամէն կասկածներ՝ Դաշնակցութեան բռնած գիրքի անկեղծութեան վերաբերմամբ :

Պատասխանը տրուած է . սակայն ինչպէս են վերաբերում դրան Միութեան նախկին ջատագովները . ինչու են լռել միտնողներ կազմողները , հանրագրութիւններ պատրաստողները , ազգային «գերագոյն» շահերի մեծ եւ փոքր պաշտպանները : Ո՛ր են մնացել «Միութեան» պրոպագանդները եւ Դաշնակցութիւնը ա՛յլ ու ձախ դատապարտողները : Ինչպէս եղաւ , որ նրանց բոլորի եռանդը մի անգամից իջաւ , ինչպէս եղաւ որ նրանք միութեան իսկական «խոչնդանները» փնտռելու տրամադրութիւն այլ եւս ցոյց չեն տալիս . . . :

Յաւելուածի մէջ պարզաբանուած են Հնչակեան կուսակցութեան կազմալուծելու բնական պատճառները , բերած են նաև բազմաթիւ փաստեր , որ ակնյայտի կերպով ապացուցանում են , թէ ո՛չ վերակազմեալների ընդհանուր ժողովը եւ ո՛չ մանուաւոր վերազմեալ կեդր. վարչութիւնը իր կազմով քայքայած կազմակերպութիւնը «վերակազմելու» յարմարութիւնները չէին կարող ունենալ : Ընդարձակ հատուածներով բացատրուած են նոյնպէս վերակազմեալ կուսակցութեան բերան «Մարտի հակայեղափոխական քարոզները եւ նրանովայել վերաբերումը դէպի յեղափոխական ձեռնարկները : Նկատուած է ինտրիգներ , կեղծութեան , ստոր կրքերի ստեղծութիւնները . . . :

Թող հիմա բերանները բանան Դաշնակցութեան վրայ յարձակողները : Եթէ սխալ են արձանագրուած փաստերը . — թող ճշտեն . գուցէ եղբակացութիւնները անհետեւողական են , — թող ուղիղ մեզ ցոյց տան . Թող վերցնեն «փաստերի ամբողջութիւնը» , թող դատեն եւ ձեռքը սրտին դրած խոստովանեն , կարող էր արդեօ՞ք Դաշնակցութիւնը Միութեան ձեռք մեկնել վերակազմեալ Հընչակեան կուսակցութեան՝ յանձին

սրա տարահոչակ վարչութեան , եթէ ինքը Դաշնակցութիւնը իրօք անկեղծ է դէպի յեղափոխութիւնը եւ դա է համարում մեր փրկութեան միակ ճանապարհը :

Թող մեզ սխալ չհասկանան : Մեր նպատակը չէ հանդարտուած կրքերը նորից յուզել . մենք անչափ ուրախ կը լինէինք , եթէ «լուսթիւն պահպանուէր» բոլոր այդ կարգի խնդիրները վերաբերմամբ , եթէ մոռացութեան տրուէին մանր մունր կրքերը եւ գործի մարդկանց չլեղէին իրենց բուն գործունէութիւնից : Սակայն այդպէս չէ . «լուսթիւնը չի պահպանուում» , յաւելուածի մասին խօսում են , գրում են , բայց որ աւելի ցաւալին է , — խօսակցութեան նիւթը ոչ թէ յաւելուածի բուն շարժառիթն է՝ միութեան խնդիրը , այլ կողմնակի հարցեր . . . Արդէն Սրբիար Արփիարեանի համար պատույ ատեան են առաջարկում , նոյն իսկ «պահանջում» : Քիչ յետոյ անշուշտ կը ծագին պատույ ատեանի առաջարկներ՝ Ռշտունու , Սուրէն Սուրէնեանի , Ալազու համար , որոնք չեն ուզենալ յետ մնալ Արփիարեանից եւ իրենց իսկէնտէրները ու Յակոբեանները կը գանեն , իսկ զլիսուոր հարցը , միութեան խնդիրը . հասկացեցա՞ւ , յայտնի եղա՞ւ , թէ ով է եղել արդարը , ով մեղաւորը :

Եթէ կան մարդիկ , որոնք Արփիար Արփիարեանի մատուցած վերաբերեալ վիտյութիւնները համոզեցուցիչ չեն համարում , եթէ կան այնպիսիները , որ Արփիար Արփիարեանին , Սուրէնեանին , Ռշտունուն եւ այլն . . . իբր բարոյականութեան տիպարներ են ուղումներկայացնել , դա դեռ չի նշանակում , որ միութեան խնդրի մասին նրանց պատասխանը տրուած է : Ենթադրենք մի ըստէ , որ ոչ այդ վկայութիւնները կան . ոչ մեղաւորները եւ ոչ բարոյականութեան այդ տիպարների ինքնագիր նամակները . ինչ պէտք է ասեն մեզ վերակազմեալ Հընչակեան կուսակցութեան պաշ-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՊԱՆՊՈՒԽՏՆԵՐՈՒ ԿԵԱՆՔԵՆ

Ինչպէս ամէն քաղաքի մէջ հոս ալ հարիւրներով կը համրուին անտէք որ իրենց գուրգուրանքի , ազապատանքի առարկաները . սփոփանքը լեռներէ անդին , ծովերէ հեռու թողած օտար լեռնիքի տակ օտար երկրի վրայ նժդեհի ամենէն չուսա կեանքը քաշքշուռ եկած են . մինչդեռ օրուան մէն մի ժամուն իրենց վիշտերով լեցուն , կարօտի սպասող կրակովը սուչորուող սրտերէն նշանակալից «ասեր գուրա կը պոսթկան :

Ինչ են այդ թշուառները եթէ ոչ իրենց ցողունէն խորշակի մահացուցիչ ձեռքովը խլուած ծաղիկներ որոնք ուշ կամ կանուխ դատապարտուած են անէանալու տանելով իրենց հետ առաւայտանք . կսկիծ ու սփոփանքէ գուրկ խամրած հոգիներ :

Մտեցիր պանդուխտի մը , խօսակցէ իրեն հետ . իր խօսքին առաջին պարբերութիւնը երկիրը , իր սիրական ընտանիքը ու գաւազները պիտի ըլլայ ու եթէ գիտող մըն եւս պիտի նշմարես իսկոյն թէ իր ամոյն աշուրներէն արցունքի մանրիկ կալալիներ կը կաթին խորումսմ ալտերն ի վար : Նամակ մը ունի ձեռքը քրկար ու հագնուող գրուած քեզի կը ցուցնէ խնդրելով որ կարգաս :

Կարդա՛ մինչեւ վերջին բարևը , առաջին սողէն մինչեւ վերջին ստո-

բաղիրը տխուր ու քսմնեցնող լուրերու կուտակում մըն է : Հոն քիւրա մըն է որ իր տաւարը գողցած է . հոս Սուրբանին սինըքը ջղաշտունեան է որ լպիրջ սպաւնալիքով իր սուրբը կը պահանջէ : Ախով կը սկսի խօսակցութիւնը , ախով կը վերջանայ . վաղը կամ միւս օր պէտք է որ իր հացէն , ջուրէն , իր կեանքէն , իր հոգիէն վրցունէ ու հոն հայրենիք գրամ ուղարկէ որպէսզի գաղաններու փրփրագէ՞թ ու վերադարձար որկրները գէթ ժամանակի մը համար դոց մնան :

Թշուառութեան յուզիչ ու կենդանի այդ նկարին առջեւ կանգ ա՛ռ առանց ընդզղելու . եթէ կրնաս :

Այդ պահուն աչքիդ առաջ կուգան կը ցցուին հարստահարուած ժողովուրդի մը տարիներէ ի վեր կրած ստուապանքները ու խժուո՞ժ վայրենիներու լուսանքին զլուխ խոնար-

հեցնող դժբաղդ արարածներու օքուսական ողբերը :

Նախ գոհիկ կը ծնուորն էր որ կուտակու խանդը մարեց ժողովուրդին մէջ . ստորնացուց անոր նկարագիրը . հիմայ ալ հրապարակագրի , գրագէտի համբաւ ունեցող կարգ մը պապութեաններ կուտելու վտանգին գէ՞մ կը բարբառնան : Կուտին կը վերադրեն ձախուղուածներն ու թշուառութիւնները :

Անխելք ու ծաղրելի արարածներ , փոխանակ ձեռ թերթերը կարգ մը անկարեւոր մարդերու կարծիքներովը լեցնելու ու անամէջ պղտիկութիւններով հրապարակ ելլելու պոստպոստին մտեցէք , անտնց աղեխարջ պատմութիւնները լսելը ու այդ հոգիներէն պոսթկացող մորմոքի խնդրուած ձիւրուեն ականջ սուէք . այն ատեն պիտի կրնաք արդեօք ըսել

հայր, մայր եւ չքնադ ազգիկ մը
Գաթիկոսն անունով. հայրը սայա-
գործ էր, մայրը սան գործերը կա-
տարելէ վերջ կերթար գիւղին բարե-
կեցիկ ընտանիքներու քով աշխա-
տելու: Երեւոյքը չափազանց կը սի-
րէին Գաթիկոսը, անոր համար կե-
րազէին երջանիկ ամուսնութիւն մը
որով պիտի դառնար հարուստ եւ նշա-
նաւոր կիսն մը:

Գաթիկոսը չէր մտածար այս-
գայի մասին, իսկ ներկան սուտած էր
անոր մայր ինչ որ կը կարգէ իսկա-
կան երջանկութիւնը «երիտասար-
գութիւն, առողջութիւն եւ սէր»:

Գաթիկոսն կիսեօմ անունով երի-
տասարդ մը կը սիրէր—խեղճուկ աշ-
րի մը զաւակը, որ իւր աշխատու-
թեան ամբողջ արդիւնքը իր մօրը
կուտար:

Կիսեօմ ողջամիտ գործաւոր մըն էր
ու չէր շահախեր ոչ գինեւուն, ոչ ալ
անպատուարեք տեղեր: գործավից
սիրտ մը ունէր. ու երբ Գաթիկոսը
տեսաւ հոգեով ու սրտով զրաւունքն
անոր աղու աչքերէն ու թարմ-փայ-
տէն:

Կիսեօմ շուտով նկատեց որ ինք
եւս կը սիրուի. իսկոյն ուրախ ու-
րախ եւ լիախոյս գնաց Գաթիկոսի
ծնողքէն սիրածին ձեռքը խնդրելու.
Գթաղղարար Կիսեօմի առաջարկը գա-
նոնք շատ բարկացուց, որովհետեւ
անոնք աւելի աղէկ ապագայ կերա-
զէին իրենց թանկագին Գաթիկոսի
համար:

Կիսեօմ մեկնեցաւ վշտահար ու
գժբաղդ. չուզեց վերստին իր սիրու-
նին տեսնել, յայտնել իւր մեթուած
ըլլալը. մտածելով ի՞նչ օգուտ մը չըլ-
լայէ գաւ, այդ լուրը Գաթիկոսի
ծանր վիշտ պիտի պատճառէր ու ինքը
չը պիտի կրնար անվրդով մնալ:

Աւելի նախամեծար համարեց թո-
ղուլ այնպէս որ զինքը մոռնայ:
Բայց շատ անգամ սէրը կը խորտակ-
լուր ճարագիրները:

Գաթիկոսը վեց օր սպասել յի-
սոյ որոշեց երթալ իր սիրածը զրա-
նելու. գնաց Կիսեօմի տունը եւ ա-
նոր մօրմէն աղեկացաւ թէ նոյն
վայրկեանին կաշխատի գետեղը.
Իսկոյն փութաց հոն, ու երբ շատ
հեռուէն զանի նշմարեց, սիրտը սկը-
սաւ աւելի ուժգին տրոփել. Կիսեօմ
ստանաձայն լսելով ետին նայեցաւ ու
սիրուէին նկատեց. ու զեց խուսա-
փել, բայց քաջութիւն չուներ. ա-
նորմէն զանի աչքան գեղեցիկ,
հրապուրելի եւ այնքան տխուր, չի
կրցաւ ինքզինքը զսպել, ու արտաս-
ուելով յայտնեց զաղտնիքը. «Թէ իր
ծնողքէն զինքը կնութեան խնդրած
էր, որովհետեւ կը սիրէր, կը պաշ-

տէր, կերակուր երջանիկ ընել զանի,
բայց իրեն առաջարկը մերժուեցաւ.
խորին արհամարանքով. ինք շատ
ազգաս էր եւ Գաթիկոսն երբէք իր
կիսն չը պիտի բլլար...»

Գաթիկոսն գժբաղդ էր. կուտար
թէ եւ այս վիշտը աւելի թեթեւ կե-
րեւոր իրեն, քան սիրածէն լրք-
ուելը: Ինչո՞ւ չը կարծէր թէ իր ծնո-
ղաց զազափարնըր ժամանակի հետ
պիտի փոխուէին. ինչո՞ւ յուսահատ-
ուէր, չէ որ սէրը ամէն բան կը
յաղթէ:

Գաթիկոսն միտաբեց Կիսեօմը
ապահովեցնելով որ ուրիշի մը չը պիտի
պատահէր. մայրը զինքը շատ կը սի-
րէր, եւ ինք այժմէն վստահ էր որ
պիտի կրնայ մօր հաւանութիւնը
աւնուլ. իսկ հայրը, որ սշխատաւոր
մըն էր միշտ պիտի յարգէր զանոնք
որք իրեն կը նմանին, իսկ Կիսեօմ
գործօն մտք էր, ինչ որ աշխարհ
գիտէր:

Բաժնուելու վայրկեանը հասաւ,
կարծես թէ միմիայն իրար տեսնելու
եկած էին. շատ քիչ խօսեցան. ա-
կայն իրենց աչքերը աւելի պերճա-
խօս էին:

Նախ քան բաժնուելը իրենց առ-
ջուէն վազող Հոնիտի գիմաց հանդի-
սաւոր երգում բրին. յաւիտենապէս
մահու եւ կենաց մէջ միմեանց պատ-
կանելու երգումը, ու յետոյ մեկնե-
ցան աւելի վստահ ապագայի վրայ
որ քանի մը ժամ առաջ այնքան
տխուր կերեւար իրենց:

Թարգմ. Յր. ՎԱՐԴԱՆՈՒՇ
(Մնացեալը յաջորդող)

ՀՐԱԻՆՐ

Ընթերցասիրաց Ընկերութեան
վարչական ժողովոյ անդամոց մեծա-
մասնութիւնը հրաժարած բլլալով
հարկ եղածը անօրինելու համար
Ընթերցասիրաց Ընկերութեան բոլոր
անդամք կը հրաւիրուին ընդհանուր
ժողովի որ պիտի գումարուի յոռա-
ջիկայ կիրակի, 16 ապրիլ, կէս օրէն
յետոյ ժամը երկուքին ազգային վար-
ժարանի մէջ:

Օրակարգի կարեւորութիւնը եւ
անյետաձգելիութիւնը նկատի ունե-
նալով որոշեալ ժամուն քանի ան-
գամ որ ներկայ գտնուին ժողովը
գումարուելով օրինաւոր պիտի նկատու-
ուի: Չայս կանխաւ ծանուցանել
յետոյ, ոչ ոք իրաւունք չը պիտի
ունենայ ժողովի գումարման դէմ բո-
ղոքելու:

Վարչութիւն
(Կնիք)
Վառնա, 13 Ապրիլ
—)(—

թէ հայը պէտք չէր որ զէնքի զի-
մէր:

Իր հայրենի օճախէն վտարուած մը
զրեթէ, իր սիրատուն զաւակներու,
ընտանիքին ծոցէն ելած գժբախտ
էակ մըն է նժգեղը որ ինչպէս ըսի
արդէն ամբողջ ժողովրդի մը ստա-
պանքը կը մարմնացնէ:

Բայց Փարիզի պուլուվառներու
վրայ բարձրագիւր գլխարկով ու եր-
կայն մազերով պլտացող հայ գրա-
զէնը կը կարծէ թէ իր պարտակա-
նութիւնը խղճմորէն կը կատարէ
երբ իր թերթին մէջ քանի մը ան-
գոյն հատուած զետեղած եւ քանի
մըն ալ եւրոպացի գրագէտներու
կարծիքները արտասպաս է. մինչդեռ
անդին ժողովուրդ մը մահուան ու
կեանքի միջեւ կը տարուերուի:

Տառապած ժողովուրդի մը գրագէ-
տը երջանիկ ժողովուրդի մը գրա-

ՎԱՌՆԱՅԻ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆԸ

Գրէթէ Երեք ամիսներէ ի վեր
Վառնայի Ընթերցասիրաց ընկե-
րութիւնը բացած է ընթերցա-
րանը, որ այնքան փափաքելի եւ
կարեւոր կը նկատուէր Վառնայի
հասարակութեան համար. եւ իս-
կապէս ալ այնպէս է. բայց մենք
կը անանենք որ մեր ժողովրդի
մէջ շատ քիչեր կան որ կը հե-
տաքրքրուին անով. մենք այդ կը
հասկնանք այն տեղ կեցող պաշ-
տօնեայէն՝ թէ օրական հազիւ
հինգ կամ վեց անձ եւ երբեմն ոչ
ոք կը յաճախէ. միեւնոյն ատեն
մենք կը կարծէինք որ եթէ ժո-
ղովուրդը ընթերցարան մը բա-
ցուած տեսէր պիտի ուզէր զայն
քաջալերել, բայց այդ ալ բոլոր-
ովին ի դեբեւ ելաւ, որովհե-
տեւ վարչական ժողովը բաժա-
նորդներէն չի կրնար ստանալ
բաժնեգիները, զանազան առար-
կութիւններ կը լլան, ինչպէս թէ
բնաւ թերթ չի կայ որ կարգան,
եւ թէ ինչու համար պիտեք ըրով
չեն լեցնեն ընթերցարանը եւսլին.
կը զարմանանք մենք այսպիսի
առարկութիւններու վրայ, որոնք
բոլորովին անարդար են. եթէ
ժողովուրդը վճարած չըլլայ,
վարչական ժողովը ինչպէս պիտի
կրնայ պահել ընթերցարանը
այնպէս՝ ինչպէս որ պէտք է ժո-
ղովրդին մտաւոր պահանջներուն
գոհացում տալու համար. այս
տարրական սկզբունքը չենք կար-
ծեր որ չի կարենան ըմբռնել
յիշեալ ընկերութեան բաժա-
նորդները. ամէն գործ իր առա-
ջին շրջանին մէջ իհարկէ չի
կրնար փայլուն վիճակ ստանալ,
այլ կամաց կամաց. լաւ է անա-
գան՝ քան երբէք:

Մենք կը կարգանք ընթեր-
ցասիրաց ընկ. վարչական ժողո-
վի տուած յայտարարութիւնը,
կիրակի օրուան կատարուելիք
ընդհ. ժողովի առթիւ, ուր մեր
իմացածին համեմատ պիտի ներ-
կայացուի ժողովի անդամոց ա-
ռաջ այն բոլոր աղեկները ու-
րոնք կը գտնուին ներկայի մէջ
հանդէպ ընթերցարանի բաց

մնալուն. եթէ Վառնայի հասա-
րակութիւնը պէտքը կզգայ ըն-
թերցարանին, թող ներկայ զրա-
նուի հոն ու իր կարծիքները
յայտնէ որոնք կը կարծենք թէ
սիրով կընդունուին. բայց մի-
այն խօսքով չէ, այլ նիւթապէս
ալ իհարկին օգնելու. տրամադ-
րութեան մէջ դնէ ինքզինքը.
հակառակ պարագային յանցանքը
թող չի ծանրանայ քանի մը ե-
րիտասարդներու վրայ, որոնք ա-
մէն տեսակ զօհոդութեան առաջ
չընկրկեցան ընթերցարանի հա-
մար:

ՄՈՒՐՍ—ՍՈՎՐՍ
Ա. Զ. Դ

Տեղուց Որբախնամ Ընկերութեան
համար հաւաքչի մը պէտքը զգաց-
ուած ըլլալուն փափաքողները պատ-
ուաւոր երաշխաւորութեամբ եւ ի-
րենց պայմաններով միասին պէտք է
դիմեն ընկերութեան գործադիր ժո-
ղովին:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐԿԱՅ ԿՍՑՈՒԹԻՒՆԸ

Միլիթարիզմը՝ որ բոլոր եւրո-
պական պետութիւններուն ծանր
ճգնաժամեր անցունել կուտայ,
կարծես իր վախճանին հասած է.
մեծ զէպքերու ու ճակատագիր
վճռող եղելով թիւններու նախա-
երեկոյին առաջ կանգնած ենք:

Զինուորական հագին ծախ-
սերը, ստանալի ծառայու-
թիւնները, մշտաուել սպառա-
զիւնութիւնները ու ռազմամթեր-
քի անդադրում մթերումը որոնք
եւրոպական ազգերու կուսկին
բեռնուած են, տարիէ տարի ա-
ւելի ծանր ու աւելի անհրաժեշտ
կըլլան: Այս անտանելի ռազմա-
յին դրութեան ծանրութեանը
տակ ճնշուած աղեկներ իսկական
ու անտեսական նեղ վիճակի հօ-
գեվարքի մէջ են. չորս կողմէն
յուսահատ գլխադրութեան խեղ-
դուկ ձայներ կը լսուին, որմէ
ազատուելու անմիջական միջոցը

Ֆրանսացի գրագէտներուն իբր մեծ
անձնաւորութիւն մը ճանչցնելէ զատ
ուրիշ որ եւ է փառք կամ մեծութիւն
չի փնտուր:

Իրաւ որ ծագրելի յաւակնութիւն
գրագէտ ըսուողի մը համար: Յի ան-
տացի յեղափոխական-գրագէտ նշանա-
ւոր Գամիլ-Տէմուլէնի կեանքը ու-
սումնասիրելու, պիտի հասկնանք թէ
գրագէտը ի՞նչ խոչոր դեր մը ու մեծ
ծառայութիւն ունի կատարելիք հան-
դէպ իր պատկանած հասարակու-
թեան:

Մեծ գարաղուլու մը պիտի բացուի
մեղի համար, վերածնութեան բառը
իբր ամբողջ նշանակութիւնը պիտի
ունենայ այն օրը միայն ուր ամէնքն
ալ գործիչ, կղեր, հարուստ, գրա-
գէտ անկեղծ հաւատքով մը միացած
իրարու եւ ամէնքն ալ կորովի ու-
սող զազափարնիւրով սոցորուած՝

հայրենասիրական վառ խանդով ձեռք
ձեռքի տուած ժողովուրդին ազատու-
թեանը համար ուժեղ միջոցներ խոր-
հին. փոխանակ անձնական լղբուկ
հաշիւներով իրենց անսր իսպախե-
լու:

Այն ատեն այդ խեղճ պանդուխտ-
ները, այդ հեծեծող արարածները ի-
րենց բոյները վերադարձած՝ իրենց
ընտանիքին զաւակներուն քովիլը, ի-
րենց սիրական աշխատութիւննե-
րուն վրայ հակած, փոփանքի, եր-
ջանկութեան աղատ կեանքի վայել-
քին մէջ պիտի ունենան, պիտի
զարգանան ու օտար երկնքի տակ
հեռուոր հայրենիքը չը պիտի ող-
բան:

ՊԱՂԱԿ
Իգմիր, 4 Ապրիլ
—)(—

—վճարական ու հանրաբերական պատերազմի պոռթկալը՝ մտաւրտ կերպով:

Բոլոր պետութիւններու զեկի զլուխը կեցած պետական մարգրելը, իրերու այս փոթորկալից կացութիւնը ըմբռնելով՝ տենդոտ արագութեամբ կշտապեն օր մը առաջ իրենց երկիրը պատրաստել այդ ահաւոր ու ճակատագրական ռուպէին:

Դէպքերը չուշացան բացայայտել, թէ պետութիւններէն ումանք իրենց անխորհուրդ քայլերովը սլացք տալով խել մը հանգամանքներուն, տագնապը յուզող կացութեան կեղեցիկութիւնը փութացուցին ու հանրաբերական հորիզոնի վրայ առկախեալ կնճռոտ խնդիրներու լուծման ժամը մտեցուցին:

Անգլիոյ ահեղ զօրութիւնը մեծ խոչնդոտ մը էր այս քաղաքական խնդիրները զինային ուժով յարգարելու. զոնէ մինչեւ հարաւ արեւելեան պատերազմի ծագումը հանրային կարծիքը այդպէս կը վերաբերուէր զէպի անգլիական ոյժը:

Բայց այս աղետաւոր պատերազմը Անգլիոյ դարեւոր հակառակորդներու ձեռքը առիթ մը կուտար իր ռազմային մարմնոյն ամենափափուկ ու տկար կողմը նկատելի ընելու, ինչ որ կուտային յոստալ ռուս և ֆրանսացի ռազմագէտները, ապագայ ընդհանուր պատերազմին, ծովային լուրջ ռազմախաղերէ խոյս տալով Անգլիոյ ցամաքային ուժերու տկարութեանը վստահանալով, ցամաքային ճակատամարտներով զինաթափ ընելու—իր տիեզերածառալ գաղութներէ մէջ ներքին ապստամբութիւններ յարուցանել կամ ալ կուտի թատերաւոյրը: Անգլիոյ զաւուրութեանը զանազան կէտերը փոխադրել, ցրուել ու շլատել անոր ուժերը, միանգամայն անդամահատման ենթարկելով զինքը:

Ֆրանսացիք կը մտածեն թուլունէն 60,000 բանակ մը զօրաւոր նաւախումբի պաշտպանութեամբ, իրեն զօրավիգ ունենալով ռուսական միջերկրական նաւաբաժինը, եգիպտոս թափել ու զայն գրաւել. իսկ ռուսերը որ հիմակ սպառազինութեան վրայ են և 200,000 հոգիէն աւելի ունին Ալլանիստանի սահմանները Գանգէսի ափերովը Հնդկաստան պիտի խուժեն. ռուս և ֆրանսացի միացեալ նաւատորմին գերը գեռանայտ է, գուցէ կախում ունենայ գերմանական քաղաքականութենէն:

Ինչ պիտի ընէ անգլիան. երբ մի փոքրիկ ազգի մը զէմ կուռ մղելու համար իր ամբողջ կեդրոնական ու գաղութային ուժերը լարած է, այնպիսի ժողովուրդի մը զէմ որ միլիթարիզմի ամենացած աստիճաններու վրայ տեղ չունենալով համեմա-

տութեան իսկ չգար: Ինչ հետեւանք սպասելու է, երբ ռուսական ռազմակիրթ ու ընտիր հրահանգուած զօրքը օր մը ոտք կոխէ անգլիական ու հնդկական հողերը:

Հարց մը՝ որ լուրջ կերպով կը զբաղեցնէ անգլիական միտքերը, անգլիական թերթերը Անգլիան անպաշտպան ու անզօր կը գտնան եւրոպական մի գաշնակցութեան դէմ. զործօն նաւատորմի զանազան կէտերու վրայ զբաղումներ պիտի ունենայ, իսկ պահեստի նաւատորմը անբաւական է գիմագրաւելու: Այս լուրջ զինուորական ու հայրենիքի պաշտպանութեան խնդիրներն են որ բրիտանական մամուլը ազգային հարցապնդումի նիւթ ըրած է, մանաւանդ ցամաքային ուժերու տկարութեան խնդիրը:

Կառավարութիւնը իրաց վիճակը հասկնալով կրկնապատկեց իր ուժերը. հնդկական բանակները ի՛ զէն կոչուեցան, մշտական պահպան զօրքերու թիւը աւելցաւ, խիստ հրահանքներ տրուեցաւ հնդկական փոխարքային՝ Բըրլընին և զինուորական նախարարութեան արամագրութեան տակ խոչոր ու պատկառելի գումար մը դրուեցաւ:

Բոլոր անգլիական մարտանաւերը կազմ ու պատրաստ են, բոլոր ծովային զինարանները ժիր ու անդուլ գործունէութիւն ցոյց կուտան, գիշեր ու ցորեկ 130,000 գործաւոր կաշխատին. և 2—3 ամիսէ 47 ահագին նաւերու շինութիւնը պիտի վերջանայ, ինչպէս նաեւ ռազմաթիւերի պատրաստութիւնը. պեղծիգացի մը որ Փօրտսմութ չըլեր է, կըսէ թէ, անգլիական գաղանթները անթափանցելի են, որոշ չէ ո՞րքան մարտանաւեր կը շինուին, բայց հաւանական է թէ ծովու վրայ բոլոր պետութիւններուն նաւատորմին թիւը պիտի գերազանցէ «Բէօլ. Չայնոնկը» Բարիզի համարաշխային ցուցահանդէսի փակումէն յետոյ՝ գալիքը ու ապագան իր հետեւանքներովը ահաւոր կը տեսնայ:

Թ. Գ. Ս. Կ. Յ. (Մանցածը յարստիցով)

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մաք Գինլին միսիօնարական պատգամաւորներուն յոյսաբարձ է որ Ամերիկան պիտի պաշտպանէ զիրենք աշխարհքի ամեն կողմերուն մէջ:

Երկու տարի առաջ Պօլսոյ Ամերիկեան գեոսպանը պահանջած էր պատերազմական նաւ շրկել Զմիւռնիոյ մաքսատուրքը գրուելու համար ի փոխարէն հայկական շարդերու ժամանակ Ամերիկեան հպատակաց կրած ֆլաններու: Միացեալ նահանգներու կառավարութիւնը նկատելով որ Զմիւռն-

իոյ վաճառականութիւնը օտար հպատակած ձեռքը կը գտնուի մերժած էր, իսկ հիմա հաստատ կերպով սրոշած է բռնի միջոցներու գիմել իր հպատակաց ֆլանները թուրքիայէն գանձելու համար, եթէ վերջինս չը զիջանի այդ խնդիրը վերջացնել զիւրահարտական միջոցներով:

— Հաղորդած ենք արդէն թէ թուրք կառավարութիւնը մաքսային տուրքերու յաւելումը 100ին 3 բարձրացուցած էր երկրին դրամական տաղնապալի վիճակը առարկելով, սակայն Եւրոպայի դեպանները կրկին հաւաքական խոչոր մը տուած են յայտարարելով որ թուրքիան առանց տէրութիւններու հաւանութեան իրաւունք չունի այդ յաւելումը ընել: Եւ թուրք կառավարութեան պնդումը այս յաւելման վրայ կուտանայ խնդրոյն լուրջ կերպարանք տալ:

— Ապրիլ 12ին Պօլսէն կը հեռագրեն թէ Վանայ նահանգի մէջ չորս հաբուր հողի հայեր Մուհամմէտականութիւն ընդունած են որպէս զի ազատին հարկաւաքներու պատճառած տանջանքներէն:

— Միացեալ նահանգներու կառավարութիւնը հրամայած է իր Պօլսոյ գեոսպանին Սուլթանի առաջարկները, Ամերիկեան հպատակներու կրած ֆլաններու մասին, չընդունիլ, այլ վճարողական կերպով հատուցումը պահանջել:

— Ապրիլ 10ին Պօլսէն կը հեռագրեն թէ շուտով Ահմէտ ճէլալէդտին փաշան Սուլթանի կողմէն ժընէլ պիտի երթայ Տամատ Մահմուտ փաշան տեսնելու:

Ն. Ա. Մ. Ա. Ա. Ս. Ո. Ի. Փ.

Վիէննա, X. — Ստացանք Ձեր զրկած 52 ֆրանքը, ու այս տարի ալ ձեր կողմէն «Շարժում» կը զրկենք՝ Սալմաստի, Գաւրէժի և Լաւնաքայի հայկական ընթերցարաններուն:

Թ. Ա. Տ. Ռ. Ն. «Ս. Ա. Ռ. Մ. Ա. Ն.»

«Վէսէլլո» հայ դերասանական խումբը, վերջապէս պիտի ներկայացնէ այս գիշեր, Ապրիլ 15, «Եթեթ»-ը պատմական թատերախաղ 5 արար:

Խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշա 1 արար:

Վալը կիրակի գիշեր, Ապրիլ 16, առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացնէ՝ «Սերպ և Պուկար» պատերազմի միջոցին տեղի ունեցած անցք մը կամ յանցապարտին ներում» արամ 2 արար:

Զատիկ երրորդ գիշերը որքան որ վերողբալ թատերախաղը ներկայացման համար ազդարարուած էր, օգին գէշութեան պատճառաւ յետաձգուելով այս անգամ մեծաւ պատրաստութեամբ պիտի ներկայացուի:

—)(—

Շարժումի խմբագրութեան մէջ կարելի է բաժանորդ գրուիլ Փարիզ հրատարակուող «Հայկական ժողովրդական երգերի հաւաքածոյին»:

Պուկարիոյ համար պայմանները. Տարեկան 6 գիրք 32 ֆրանք. Կարելի է մաս մաս վճարել. Ա. գիրքը տասնալուս 12 ֆրանք. Բ. գիրքը տասնալուս 10 ֆրանք. Գ. գիրքը տասնալուս 10 ֆրանք. Ա. մէջ մէկ գիրքը տասնալուս 6 ֆրանք.

«ՇԱԻԻՂ»

Այսօր հրատարակ ելաւ Շաիիղի Գ. թիւը:

Շաիիղ ձեռքէ չի ծախուիր: Բաժանեկին է՝ Պուկարիոյ համար 10 ֆրանք, արաստանմանի համար 12 ֆրանք, Ամերիկայի համար 2 1/2 տուար:

Հասցէն՝

Rédaction de la revue «Chavigh»
pensionnat Arménien
Varna

Մ Ա Ն Կ Ա Պ Ա Ր Տ Է Չ

Տիպիւն Ե. ԶՕՐԵՍԻՆ (Ֆիլիպի)

Կրնդուելու ինչ—7 տարեկան մանուկներ, դասերը առաւօտեան 9—12 եւ կէս օրէն վերջ 2—5:

Հետու բնակող մանուկները ճաշերնին կրնան մանկապարտէզին մէջ ընել եւ մինչև գասերուն սկսուիլը մասնաւոր հսկողութեան տակ խաղալ:

Վճարը՝ ամսական տիւր լիվ:

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԵՐԳԱՐԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԱՄ ՀԱՄԱՎԱՅՈՅ

Հին եւ նոր Ազգ. երգերու գին 2 ֆրանսոյն երգարանը կը ծախուի Վառնա, Ա. Զարպանէլեանի գրաստանը նաեւ կը գտնուի ամէն տեսակ դպրոցական եւ վիպական գրքեր. գրամի փոխարէն կընդունի նաեւ նամակագրոյմ. Կնուս և վաճառում ամէն տեսակ գործածուած նամակագրոյմերու:

Նաեւ Շարժումը կը ծախուի Ա. Զարպանէլեանի գրաստանը եւ իրմաքրութեան մէջ:

Նոյնպէս Շարժումը կը ծախուի Մուսալլա Ա. Գարունօֆի խանութը:

ԽՄԲԱՂԻՐՈՒԹԻՒՆ. «Ն. Ա. Ռ. Մ. Ա. Ն.»

Կը տպագրուին ամէն լեզուէ այցեատման, հասցէատման, նամակազուլու, հարսանեկան հրատարակիչ, մահազգ:

Գինները յոյժ գիւրամատչելի. Ուրիշ քաղաքներէ եկած յանձնարարութիւններ ճշգրութեամբ և փութով կը կատարուին:

ՅԱՆՉՆԱԿԱՆ ԿՐԻՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ Կ'ԵՆԻՍԻԿ

Печатница «Верамность» Варна